

КРИСТЕН ЛЪШ

ПОРЦЕЛАНОВАТА КУКЛА

Опустошителна семейна история за любов, предателство,
отмъщение и изкупление

КРИСТЕН ЛЪШ

ПОРЦЕЛАНОВАТА КУКЛА

Превод от английски
Майре Булюклиева

beni
TORIAL

София, 2022

Всички права на български език са запазени.
Възпроизвеждането на цялата книга или на части от нея
под каквато и да било форма е забранено
без писменото съгласие на издателство Benitorial.
Благодарим Ви, че купувате легално издание на книгата
и не нарушавате Закона за авторско право и сродните му права.

THE PORCELAIN DOLL
Kristen Loesch
Copyright © Kristen Loesch, 2022

ПОРЦЕЛАНОВАТА КУКЛА
© Майре Буюклиева, превод от английски, 2022
© Таня Минчева, *Kontur Creative*, дизайн на корицата, 2022
© Benitorial, издател, 2022
ISBN 978-619-7639-18-6

На семейството ми

Скъпи читателю,

През годините мислено много, много пъти съставях писма до хората, които започват да четат моята книга. В това въображаемо писмо описвам момента, в който като десетгодишна прочетох Анна Каренина на Толстой и въпреки че не бях разбрала по-голямата част, реших, че трябва да напиша елична любовна история с действие в Русия. В това въображаемо писмо ви разказвам за времето, което прекарах като студент по руски науки и как този опит не накара да разбера, че писането на фантастика е моето истинско призвание. Въображаемото писмо е дълго и сложно, подробно описвайки всички неща, довели до публикуването на този роман в различни страни, включително тук и сега, в България.

На сега, когато пиша истинското писмо, искам само да кажа това: Благодаря ви за интереса, за отделното време и за това, че сте читател, защото това е нещото, от което всеки автор се нуждае най-много на света.

Преди всичко, надявам се историята да ви хареса.

На Ваше разположение,

Кристиен

Скъпи читателю,

През годините мислено много, много пъти съставях писма до хората, които започват да четат моята книга. В това въображаемо писмо описвам момента, в който като десетгодишна прочетох „Ана Каренина“ на Толстой и въпреки че не бях разбрала по-голямата част, реших, че трябва да напиша епична любовна история с действие в Русия.

В това въображаемо писмо ви разказвам за времето, което прекарах като студент по руски науки и как този опит ме накара да разбера, че писането на фантастика* е моето истинско призвание.

Въображаемото писмо е дълго и сложно, подробно описвайки всички неща, довели до публикуването на този роман в различни страни, включително тук и сега, в България.

Но сега, когато пиша истинското писмо, искам само да кажа това:

Благодаря ви за интереса, за отделеното време и за това, че сте читател, защото това е нещото, от което всеки автор се нуждае най-много на света.

Преди всичко, надявам се историята да ви хареса.

На Ваше разположение,

Кристен**

* Авторката вероятно е имала предвид художествена литература. – Б. изд.

** Кристен Лъш не знае български език, но с помощта на свой близък приятел българин собственооръчно написа това посвещение специално за българската публика. – Б. изд.

Как малко път съм извървял,
как много съм направил грешки*

СЕРГЕЙ ЕСЕНИН

* Есенин, С. Стихотворения. Поеми. Аз гледам образа ти блед...
Превод от руски: Иван Николов, Народна култура, София, 1984 г. –
Б. пр.

ПРОЛОГ

Някога, в едно далечно царство, в едно далечно господарство живеело малко момиче, което досущ приличало на порцелановата си кукла. Със същата златиста като ръжда коса. Със същите тъмни като вино очи. Дори майката на момичето не успявала да ги различи. Те никога не се разделяли, защото момиченцето винаги притискало куклата до себе си и я пазело от алчните ръчички на множеството си братя и сестри.

Семейството живеело в тъмнорозова къща край реката, а вечер децата обичали да се събират около старата печка и да слушат приказките, които майка им им разказвала. Приказки за още по-далечни царства и за земи от още по-стари времена, където царе и царици живели в своите замъци; приказки за това как тези замъци били пометени в среднощночерното море. Братята и сестрите заспивали на тези истории и тогава майката взимала момичето и неговата кукла в скута си и им разказвала за таткото на момичето. Той имал същата златиста като ръжда коса, същите тъмни

като вино очи в едно далечно царство, в едно далечно господарство.

Но една вечер, след вечеря, докато печката бумтяла, самоварът пее, майката разказвала приказки, а децата слушали, отвън се чул човешки тропот. *Троп, троп, троп.*

На тъмнорозовата врата се почукало. *Дум, дум, дум.*

Чул се мъжки глас, който нямал цвят. *Отворете, отворете, отворете!*

Майката отворила вратата. Там стояли двама мъже с пушки.

– Идваш с нас – извикал единият мъж на майката.

Тя свела глава, за да не видят децата и как плаче. Само че самоварът отказал да пее, печката спряла да бумти, приказката останала недоразказана, а в тишината всички деца чували как сълзите на майка им капят на пода. Хвърлили се да спрат мъжете.

Спрете, спрете, спрете!

Бум, бум, бум!

Децата капели като сълзите на майка си. Телата им лежали тихо и неподвижно като куклата, която държало момичето.

– Още една ли има? – попитал единият мъж, сочейки към момичето, което останало до печката.

– Тези са просто кукли – отвърнал другият.

Мъжете отвели майката със себе си. Стъпките им заглъхнали. *Троп, троп, тро...* Плачът на майката се носел отдалече и някъде от миналото. *Не, не, не...* Момичето задишало отново. *Навътре, навън, навътре.* Станало с куклата под мишница и тръгнало, през кървавочервения под, през кървавочервените си братя и сестри, през кървавочервената врата, далеч от кървавочервената къща, чак до кървавочервената река. Забравило да си измие кървавочервените ръце.

Понеже се страхувало от мъжете, момичето не останало до реката, нито в това царство. Понеже се

страхувало от мъжете, през годините и през всичките си пътешествия то носело куклата със себе си. Но я носило твърде дълго – толкова дълго, че вече не можело да различи коя коя е. Толкова дълго, че вече не било сигурно дали то е момичето, дали тя е истинската.

ЧАСТ ПЪРВА

ГЛАВА ПЪРВА

Роузи

Лондон, юни 1991 г.

МЪЖЪТ, КОГОТО ДОЙДОХ ДА ГЛЕДАМ, е почти стогодишен. Белокоп и строен, с леко загатнатата младолика хубост на филмова звезда, той седи сам на сцената и барабани с пръсти по коляното си. Отпуснал е глава назад и оглежда внимателно публиката. Закъснелите, които стоят неловко по пътеките отстрани със срамежливи усмивки. Младата двойка, довела децата си – малко момиченце, което лъшка крачета напред-назад, и по-голямото, момченцето, седнало спокойно със сериозно изражение. И мен.

Обикновено когато двама непознати срещнат поглед в препълнено помещение, или единият, или и двамата отместват очи, но сега нито един от нас не го прави.

Тази вечер Алексей Иванов ще чете мемоарите си – тънката книга с червена подвързия, лежаща на масата до стола му. Чела съм я толкова пъти, че бих могла да рецитирам едновременно с него: *Хълмът изчезва от поглед, както и гласовете, те също изчезват... ние сме като корабкрушенци, носим се на отломка, подхвърляна от морето, оставяме зад себе си всичко, което ни свързва с човечността...*

Алексей се изправя.

– Благодаря на всички ви, че дойдохте – казва с остър като бръснач акцент. – И така, започвам.

„Последният болшевик“ е спомен за онази част от живота му, прекарана на Сталинския Беломорски канал*, и е написана под формата на кратки разкази, така че хората да не забравят да дишат, докато ги четат. Днес Алексей е избрал разказа за обречената експедиция на работната група през суровата зимна пустош, за да построи път, който никога няма да използва. Дупките, изкопани от затворниците, останали за тях самите. Те щели да бъдат единственият им гроб...

Ръцете ми са изпотени и натежали, пръстите на краката започват да изтръпват в ботушите ми. Мъжът на средна възраст до мен се увива по-плътено в палтото си, а съвсем малко по-напред момиченцето вече е спряло да люшка крачетата и седи изпънато на стола като по-голямото си братче.

В зала, пълна с хора, разказът на Алексей Иванов е заглушил всеки звук.

Той стига до края му и затваря книгата.

– Очаквам вашите въпроси – казва.

Чува се едва доловимо шумолене на крака по пода. Отзад някой се изкашля, бебе започва да мрънка. Следва бързо успокояване от страна на майката. Алексей понечва отново да се настани на стола, когато мъжът до мен изведнъж вдига ръка.

Алексей се усмихва широко и махва към него.

– Заповядайте.

* Беломорско-балтийският канал в Северозападна Русия съединява северното Бяло море с Балтийско море. Открит е на 2 август 1933 г. под наименованието Беломорско-балтийски канал „Сталин“, като името на Сталин е премахнато през 1961 г. Каналът е построен между 1931 и 1933 г. в рекордно кратки срокове по нареждане на Йосиф Сталин чрез принудителния труд на затворниците, които работят при нечовешки условия. Прокарването му струва живота на повече от 12 000 затворници от лагерите на Гулаг. – Б. р.

– Въпросът ми е малко личен – казва съседът ми с тежък шотландски акцент. Намества се неловко на мястото си. – Надявам се, че нямате против...

– Моля.

– Посветили сте мемоарите си на някого, когото наричате просто Куколка. Можем ли да се надяваме, че ще споделите с нас коя е тази личност?

Усмивката на лицето на Алексей Иванов угасва. Вече не прилича на прочутия автор дисидент и уважаван историк. Сега е просто старец, озънал се под тежестта на повече от девет десетилетия живот. Отново оглежда залата и точно тогава, някъде отзад, бебето надава поредния си стряскащ вик.

Погледът на Алексей отново се спира за миг върху мен, преди да продължи нататък.

– Никога не произнасям нейното име – отвръща. – А ако трябваше да го произнеса, щях да го изкрещя.

Измъквам се от мястото си и тръзвам към сцената. Публиката се изнизва от залата, но Алексей все още се ръкува с организаторите и си разменя по някоя дума с тях. Прочела съм всичко, което той е написал, седейки презгърбена в читалнята на Бодлиевата библиотека*. И ето го резултатът от тези прашни часове, от тази чиста тишина: независимо колко човешки изглежда, за мен Алексей Иванов е почти митологична фигура. Легенда.

– Здравейте – обръща се той към мен. Усмивката му е като факел.

– Четенето ви беше огромно удоволствие, господин Иванов – казвам аз, едва намерила гласа си. Може би „удоволствие“ не е уместната дума, но той кимва. – Историята ви е вдъхновяваща.

Бях планирала да кажа точно това, но едва след като го произнасям, осъзнавам колко силно го чувствам.

* Главната изследователска библиотека на Оксфордския университет. – Б. р.

- Благодаря ви – отвърща той.

- Казвам се Роузмари Уайт. Роузи. Видях обявата ви в Оксфорд. аз съм докторант там. – Покашлям се. – Търсите си помощник за лятото?

- Да, така е – с приятен глас отвърща той. – Някой, който да ме придружи в Москва.

Ръката ми, стиснала чантата, се отпуска.

- Бих искала да кандидатствам, ако позицията е още свободна.

- Определено е свободна.

- Нямам голям опит във вашата област, но говоря свободно руски и английски...

- Ще бъда в Оксфорд в четвъртък – прекъсва ме той. – Защо не се срещнем там? Ще се радвам да ви разкажа повече за работата.

- Да, разбира се, благодаря ви. Само че утре заминавам за Йоркшир на гости на бабата на годеника ми. Живее сама. Посещаваме я веднъж в месеца. – Не съм сигурна защо избълвам цялата тази информация. – Ще се върна преди почивните дни.

- Значи през почивните дни – потвърждава той.

Гласът му е мек. Около нас цари приятната суетня от разговорите на околните, но в очите на Алексей има нещо, заради което внезапно изпитвам нуждата да се скрия от хапещ вятър. Може би е заради откъса, който прочете – разказа за Бяло море, за онези безплодни пътища и дълги зими. Той още кънти в главата ми. Може би, когато го гледат, хората виждат само това.

Когато се прибирам в апартамента на майка ми, очаквам тя да си е легнала, но от стаята ѝ се чува шум – тихо стенание.

Чукам на вратата ѝ.

- Мамо? Будна ли си?

Още един приглушен звук.

Отварям. Спалнята на мама е мръсна и мрачна, а тя се вписва идеално в нея. Неумита, неподвижна, седи на леглото, отпусната върху възглавниците, а тежкият мирис на водка се излъчва на вълни от тялото ѝ. Отбивам се при нея поне веднъж в месеца, за да поостана за ден-два в Лондон. Напоследък идвам по-често, но тя сякаш ме разпознава все по-рядко. Мама продължи да пие дори след като лекарите казаха, че черният ѝ гроб ще рухне всеки момент, че рухва и че вече е рухнал. В момента пак е пияна.

– Бях на една литературна среща – казвам. – Чакаше ли ме?

Пожълтелите ѝ очи се стрелкат из стаята и накрая ме намират точно пред лицето ѝ.

– Е, лека нощ тогава. – Оправям съборените дозатори с лекарствата върху нощното ѝ шкафче и избърсвам ръце в панталона си. – Искаш ли да те събудя сутринта? – Замълчавам. – Утре рано заминавам за Йорк, нали не си забравила?

Тя засмуква измършавелите си бузи и започва да стиска чаршафите си за опора. Исква да се доближа. Сядам предпазливо в долната част на леглото.

– Рауса – мънка тя.

Рауса. Рожденото ми име. Вече го усещам по-скоро като нещо физическо, което съм оставила зад гърба си в Русия заедно с дрехите, книгите и всичко останало, което превръща мен в *мен*. Майка ми е единствената, която още го използва.

Когато умре, ще го отнесе със себе си.

– Знам какво кроиш – диша на пресекулки тя.

– Не разбирам за какво говориш.

– Да, знам. – Погледът ѝ се спира върху очите ми, но не може да го задържи там. – Опитваш се да заминеш за Москва.

– Откъде...

– Чух да говориш по телефона с посолството. Защо продължават да ти отказват? Заради това, което

учиш ли? – Опитва се да се засмее. – Надявам се никога да не те пуснат.

– Причината за отказите е бъркотията, която си забъркала с документите, когато си се преместила тук – наострям се аз. – Винаги съм искала да се върна там поне веднъж, за да видя какво е. Смятах, че е най-добре да се случи, преди да се оженим с Ричард. Да приключа веднъж завинаги с това.

– Лъжеш, Раусочка. Ще търсиш онзи човек.

Явно е по-пияна от всякога, щом споменава онзи човек. Преди четиринайсет години, когато паянтовият самолет на „Аерофлот“ се вдигна в наситенопурпурното небе към Лондон, се осмелих да я попитам за него. Мама просто гледаше напред. Нейният отговор беше, че не е имало никакъв човек. Сънувала съм го. Най-вероятно съм сънувала всичко.

– Ако заминеш сега, няма да ме завариш тук, когато се върнеш – казва тя.

– Мамо, моля те, не говори така. А ако просто ни позволиш...

– Искаш да кажеш да позволя на него. На него, с чистичките му пари. Мисли си, че е по-добър от мен.

– Какво? За Ричард ли говориш? Ричард не мисли, че...

– Куклите. – Зениците ѝ се разширяват. – Какво смяташ да правиш с куклите ми, когато умра, ако смея да попитам?

Отварям уста и я затварям. В момента определено говори водката. Куклите? Никога не съм се и замисляла какво да правя с колекцията ѝ от стари кукли от неглазиран порцелан. Със застиналите си лица и невиждащи очи те са като армия от живи мъртвци. За щастие, сега обитават един рафт в дневната – иначе щяха да станат свидетели на този разговор. За мое неудобство.

След като удари няколко чашки, мама често сяда и си говори с тях.

В едно далечно царство, в едно далечно господарство...

...малко момиче живяло щастливо със семейството си в Москва. Но една лятна нощ всичко се променило и момичето останало самичко с майка си. От всички неща, които можела да поемести в скромния им багаж на път за Лондон, майка ѝ избрала да вземе със себе си колекцията си от порцеланови кукли.

Десетилетие по-късно Роузи учи в Оксфордския университет, има лобящ годеник и обещаващо бъдеще, но отчаяно иска да намери отговори на въпросите, които я измъчват от години. Въоръжена с единственото наследство от отчуждената си майка – тетрадка с написани на ръка зловещи приказни истории, – тя поема на пътешествие в миналото.

В родината си младата жена разкрива трагична семейна история, обхващаща три поколения – от Революцията през 1917 г. до последните дни на Съветския съюз. А в основата ѝ стои младата благородничка Тоня, красива като порцеланова кукла, чиито действия отекват през целия век.

Колкото по-надълбоко в миналото навлиза Роузи, толкова повече се разкрива истината за цялото ѝ семейство. И преди да е достигнала последната приказка на майка си, тя ще трябва да реши колко от тази истина действително иска да научи.

Цена 25 лв. | 12.80 €

www.benitorial.com

9 786197 639186

beni
TORIAL